

KONGSBERG

KVARTALS RAPPORT

4. KVARTAL/ FORELØPIG ÅRSRESULTAT

2018

KONGSBERG

GEIR HÅØY
konsernsjef

«2018 har vært et særdeles begivenhetsrikt år for Kongsberg Gruppen. Vi har styrket oss gjennom to oppkjøp som sikrer oss strategisk viktige posisjoner som en del av konsernets vekststrategi. Kongsberg Maritime (KM) har hatt sterk ordreinngang med en book/bill på 1,18 i 2018. Forretningsområdet har befestet sin posisjon som en solid leverandør av komplette integrerte løsninger, gjennom viktige ordre, og ikke minst gjennom oppkjøpet av Rolls-Royce Commercial Marine. Dette gjør oss til en enda sterkere aktør i det globale maritime markedet. Kongsberg Defence & Aerospace (KDA) har en solid ordreinngang, og er valgt som leverandør til det amerikanske «Over The Horizon-programmet». I tillegg er KDA annonsert som foretrukket leverandør til Qatar, både av luftvernssystemet NASAMS, samt et betydelig kjøretøysprogram. Forsvarskontrakter innebærer lange prosesser, og vi forhandler nå om endelig kontrakt i Qatar. De solide kontraktene vi har signert, gir KONGSBERG god fart inn i 2019. Vi skal fortsette å sikre store forsvarskontrakter og levere på prosjekter. Samtidig skal vi gjennomføre den største integrasjonen i konsernets historie.»

Hovedpunkter

KONGSBERG

Gjennomført en vellykket fortrinnsrettsemisjon og obligasjonsplassering. Hele 99,2 prosent av selskapets aksjonærer benyttet seg av tegningsrettene i emisjonen. Styret foreslår overfor generalforsamlingen et utbytte til aksjonærene på til sammen MNOK 450, tilsvarende som for regnskapsåret 2017. Dette utgjør NOK 2,50 per aksje og 64,2 prosent av årsresultatet.

KONGSBERG MARITIME

Driftsinntektene i kvartalet er på det høyeste nivået siden 2016 og det er fortsatt positiv utvikling i ordinær drift. Nær MNOK 9.000 i ordreinngang, en økning på over MNOK 1.500 fra året før, er det høyeste nivået siden 2015. EBITDA påvirkes av kostnader knyttet til forberedelse til integrasjonen av Rolls-Royce Commercial Marine (RRCM).

KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE

Økt ordreinngang for året og god prosjektgjennomføring med sterke marginer. Oppkjøpet av Aerospace Industrial Maintenance Norway AS (AIM) styrker KONGSBERGs rolle som en strategisk partner for det norske forsvaret og dets operative behov.

KONGSBERG DIGITAL

God ordreinngang og høyeste nivå på driftsinntekter siden 1. kvartal 2016. Ordreinngangen økte i andre halvår og ble 25 prosent høyere for året totalt sett sammenliknet med 2017.

Nøkkeltall

MNOK	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017
Driftsinntekter	4 148	3 757	14 381	14 490
EBITDA	520	459	1 394	1 279
EBITDA (%)	12,5	12,2	9,7	8,8
EBIT	406	299	945	772
EBIT (%)	9,8	8,0	6,6	5,3
Resultat før skatt	391	266	844	654
Resultat etter skatt	344	270	704	559
EPS (NOK)	2,39	2,21	5,58	4,62
Ordreinnngang	3 859	5 015	16 574	13 430

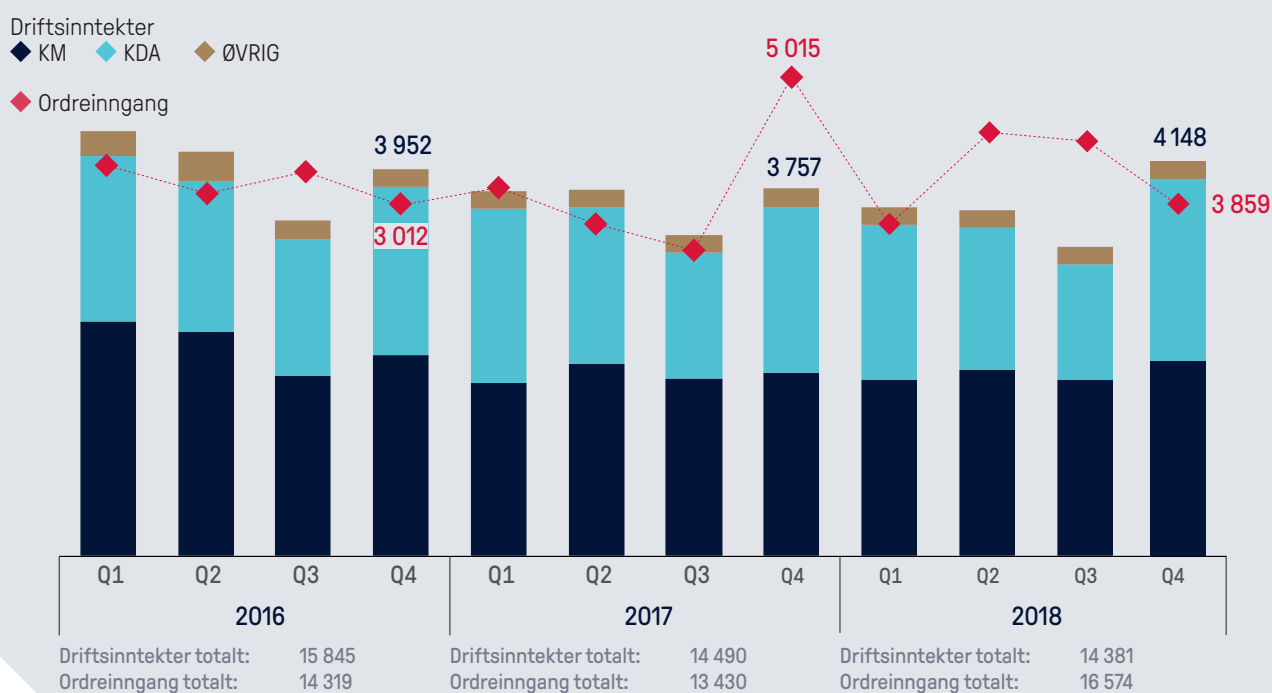
MNOK	31.12 2018	30.9 2018	31.12 2017
Egenkapitalandel (%)	45,7	35,5	35,6
Netto rentebærende gjeld ¹⁾	(5 706)	336	384
Arbeidskapital ²⁾	(14)	870	955
ROACE (%) ³⁾	12,5	10,7	9,0
Ordrereserve	17 283	17 602	15 629
Antall ansatte	6 842	6 761	6 830

¹⁾ Nettobeløpet av "Betalingssmidler", "Langsiktige rentebærende lån" og "kortsiktig rentebærende lån".

²⁾ Omløpsmidler fratrukket betalingsmidler, ikke-rentebærende kortsiktig gjeld (unntatt betalbar skatt) og finansielle instrumenter bokført til virkelig verdi.

³⁾ 12 måneder rullerende EBIT dividert på 12 måneders gjennomsnitt av bokført egenkapital og netto rentebærende gjeld.

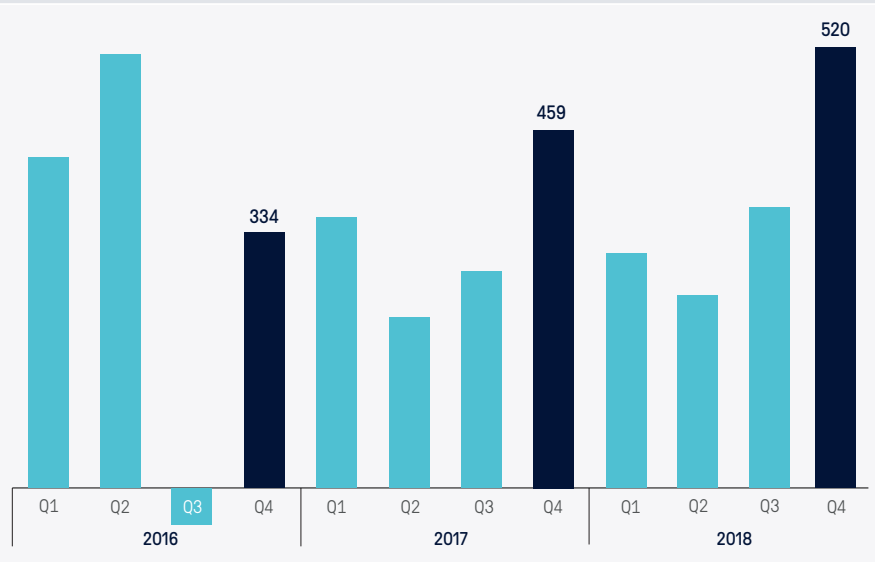
DRIFTSINNTEKTER OG ORDREINNGANG

ORDRERESERVE

EBITDA

EPS

Resultat, marked og ordre

Konsernet har driftsinntekter på MNOK 4.148 i 4. kvartal, 10,4 prosent høyere enn samme kvartal i 2017. KM har en økning på 8,7 prosent, drevet av høyere aktivitet både innen tradisjonelle fartøysleveranser så vel som innen ettermarkedet. KDA har en økning på 12,8 prosent, hovedsakelig knyttet til missil, luftvern og deleproduksjon til F35.

EBITDA-marginen er 12,5 prosent mot 12,2 prosent i 4. kvartal 2017. KM har en EBITDA-margin på 6,9 prosent mot 12,1 prosent i 4. kvartal 2017. Det inkluderer MNOK 85 i integrasjonskostnader knyttet til det pågående oppkjøpet av RRCM. Eksklusive integrasjonskostnader er EBITDA-marginen 11,0 prosent i KM. KDA har en EBITDA-margin på 19,5 prosent mot 13,1 prosent i 4. kvartal 2017. Den sterke marginen kommer hovedsakelig fra gunstig leveranse-miks og milepæler oppnådd i prosjekter.

Ordreinngangen er MNOK 3.859 i 4. kvartal, som gir en book/bill på 0,93. Ordreserven ved utgangen av kvartalet er MNOK 17.283. Book/bill er 0,91 i KM og 0,93 i KDA. Ordreinngangen til Kongsberg Gruppen vil svinge betydelig fra kvartal til kvartal som følge av store enkeltordre.

Driftsinntektene ble MNOK 14.381 i 2018, 0,8 prosent lavere enn i 2017. KM har en økning på 1,6 prosent. KDA har en reduksjon på 3,6 prosent, hovedsakelig grunnet lavere omsetning innen Protech Systems og Integrated Defence Systems. EBITDA ble MNOK 1.394, mot MNOK 1.279 i 2017. Dette gir en EBITDA-margin på 9,7 prosent inklusive integrasjonskostnader, opp fra 8,8 prosent i 2017. Eksklusive integrasjonskostnader er EBITDA-marginen 10,9 prosent for året.

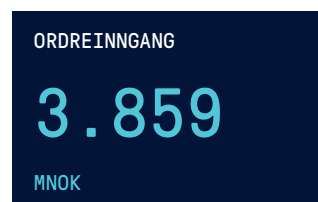
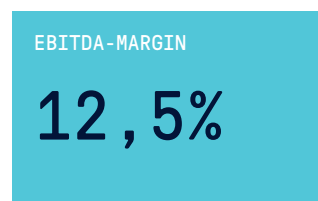
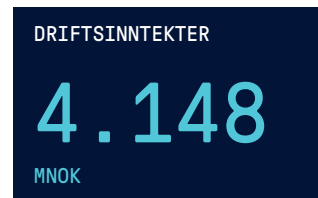
Ordreinngangen ble MNOK 16.574 i 2018, tilsvarende en book/bill på 1,15. KM og KDA hadde en book/bill på henholdsvis 1,18 og 1,13.

Kontantstrøm

KONGSBERG har en netto økning i betalingsmidler på MNOK 7.048 i 4. kvartal. Om lag MNOK 6.000 er hentet inn gjennom selskapets fortrinnsrettsemisjon og obligasjonsplassing i kvartalet. Kontantstrøm fra driftsaktiviteter i kvartalet er MNOK 1.324. MNOK 804 er knyttet til bedring av netto omløpsmidler og andre driftsrelaterte poster, i hovedsak som følge av mottatte forskudd innen forsvarsvirksomheten.

Netto endring i betalingsmidler er MNOK 7.082 akkumulert for 2018, mot MNOK 1.068 i 2017. Økningen kommer i hovedsak av kapitalforhøyelse og utstedelse av obligasjonslån i fjerde kvartal som beskrevet over. Kontantstrøm fra drift er i 2018 MNOK 710 lavere enn i 2017.

Se oversikt neste side.

MNOK	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017
EBITDA	520	459	1 394	1 279
Endring i netto omløpsmidler og andre driftsrelaterte poster	804	1 290	795	1 620
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter	1 324	1 749	2 189	2 899
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	(123)	(151)	(382)	(528)
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	5 795	(318)	5 250	(1 319)
Effekt av valutakursendringer på betalingsmidler	52	37	25	16
Netto endring betalingsmidler	7 048	1 317	7 082	1 068

Balanse

Langsiktig rentebærende gjeld består av 6 obligasjonslån på til sammen MNOK 4.000, og annen rentebærende gjeld på MNOK 20, ved utgangen av 4. kvartal. I tillegg har konsernet et obligasjonslån på MNOK 250 med forfall i 2019, klassifisert som kortsiktig rentebærende gjeld. Se også note 6. Konsernet har MNOK 10.038 i betalingsmidler ved utgangen av 2018 mot MNOK 2.956 ved utgangen av 2017.

Netto rentebærende gjeld endte på MNOK – 5.706 mot MNOK 384 ved utgangen av 2017. Oppgjøret for RRCM er ventet å finne sted omkring 1. april 2019.

Konsernet har i tillegg en syndikert lånefasilitet på MNOK 2.300, og en kassekreditt på MNOK 500. Det var ikke trukket på disse ved utgangen av 2018.

Egenkapitalandelen er 45,7 prosent mot 35,6 prosent ved utgangen av 2017. Bokført egenkapital er i løpet av 2018 økt med MNOK 5.261, hvor MNOK 4.951 er hentet inn gjennom fortrinnsrettsemisjonen i november 2018 (netto etter emisjonskostnader).

NETTO RENTEBÆRENDE GJELD

-5.706

MNOK

EGENKAPITALANDEL

45,7%

MNOK	31.12	30.9	31.12
	2018	2018	2017
Egenkapital	12 626	7 164	7 365
Egenkapitalandel (%)	47,5	35,15	35,6
Totalkapital	27 658	20 203	20 676
Arbeidskapital ¹⁾	(14)	870	955
Brutto rentebærende gjeld	4 332	3 326	3 340
Betalingsmidler	10 038	2 990	2 956
Netto rentebærende gjeld ¹⁾	(5 706)	336	384

¹⁾ Se definisjoner note 13

Valuta

Selskapets valutapolicy innebærer at kontraktsfestede valutastrømmer blir sikret med terminkontrakter (virkelig verdisikringer). I tillegg sikres en andel av valutaeksposeringen i store forpliktende tilbud der sannsynligheten for kontrakt er høy (kontantstrømsikringer). Selskapets portefølje av kontantstrømsikringer har en virkelig verdi på minus MNOK 9 ved utgangen av kvartalet, som er bokført mot egenkapitalen. Se også note 6.

Produktutvikling

KONGSBERG investerer kontinuerlig i produktutvikling, gjennom egenfinansierte og kundefinansierte programmer. Total egenfinansiert produktutvikling og -vedlikehold er MNOK 304 i 4. kvartal, hvorav MNOK 43 er balanseført. Se tabell i note 7.

De største balanseførte prosjektene er knyttet til utvikling av digital plattform (Kognifai), Joint Strike Missile (JSM), medium kaliber våpenstasjon (MCT), nye integrerte fartøysløsninger og fjernstyrte kontrolltårn for flyplasser.

I tillegg kommer kundefinansiert utvikling, enten som en del av et leveranseprosjekt eller som et spesifisert utviklingsoppdrag. Totale kostnader til produktutvikling og -vedlikehold utgjør over tid om lag ti prosent av driftsinntektene.

Personalforhold

Selskapet har 6.842 medarbeidere ved utgangen av året, hvor om lag 34 prosent er ansatt i selskaper utenfor Norge. Antall ansatte er økt med 81 i kvartalet og kommer i hovedsak av økt aktivitet innen Solutions i KM og prosjektrelatert skalering i KDA. For året totalt sett er antall ansatte økt med 12.

Antall ansatte per område

Øvrig virksomhet

Øvrig virksomhet består av Kongsberg Digital (KDI), eiendomsvirksomhet, konsernfunksjoner og eliminerings mellom forretningsområdene.

Oppkjøp av Aerospace Industrial Maintenance Norway AS

KONGSBERG, gjennom KDA, inngikk i desember 2018 en avtale med Forsvarsdepartementet om kjøp av Aerospace Industrial Maintenance Norway AS (AIM). AIM er det norske forsvarrets virksomhet for vedlikehold, overhaling og oppgradering av Luftforsvarets fly og helikoptre. KONGSBERG har inngått avtale med Patria om delt eierskap for å styrke leveringsevne og kompetanse ytterligere. KONGSBERG er majoritetseier med 50,1 prosent, og Patria eier de resterende aksjene. Kjøpet av AIM vil styrke KONGSBERG sin rolle som en strategisk partner for det norske forsvarrets operative behov.

Partene er enige om en enterprise value på MNOK 151. AIM er forpliktet til å investere rundt MNOK 540 i nytt motordepot for F-35 på Rygge over de neste 2-3 årene. Dette er reflektert i den avtalte verdien.

Kjøpet forutsetter blant annet godkjenning av relevante myndigheter og transaksjonen er forventet gjennomført i løpet av første halvår 2019.

Oppkjøp av Rolls-Royce Commercial Marine

6. juli 2018 inngikk KONGSBERG en avtale om kjøp av Rolls-Royce Commercial Marine (RRCM) fra Rolls-Royce Plc. Partene er enige om en enterprise value av RRCM på MGBP 500 på kontant og gjeldfri basis, og med normalisert arbeidskapital.

Kjøpet av RRCM gjør KONGSBERG til en mer helhetlig leverandør til den maritime industri som de siste årene har opplevd krevende markedsforhold. Selv om det fortsatt er usikkerhet forventer KONGSBERG at markedet står overfor vekst hvor teknologi og innovasjon vil være sentrale drivere.

RRCM er en teknologivirksomhet innenfor maritime operasjoner som leverer utstyr og vedlikeholdstjenester til de fleste segmenter innen offshore- og handelsfartøyer. Selskapet er ansett som den ledende leverandøren av fremdriftssystemer til offshorefartøyer, hvilket også er dets største produktgruppe. RRCM leverer også dekkutstyr, stabiliseringssystemer, skipsdesign, elektro, automasjon og kontroll, samt at selskapet også investerer i fremtidens digitale teknologier, eksempelvis innen autonome fartøyer. RRCM har ca. 3.600 ansatte fordelt på 34 land, hvorav ca. 700 er serviceingeniører fordelt på 30 lokasjoner. Om lag 42 prosent er ansatt i Norge.

KONGSBERG og RRCM har i stor grad komplementære produkter, løsninger og kompetanse. Kjøpet er i tråd med KONGSBERGs ambisjon om å vokse som en verdensledende teknologileverandør. Kjøpet vil styrke KONGSBERGs strategiske posisjon hos rederier, verft, samt øvrige kunder og partnere.

Transaksjonen krever godkjenning fra konkurransemyndighetene i flere land før den slutføres. Prosessen er forventet ferdigstilt rundt 1. april 2019. I forkant av dette har KONGSBERG sikret nødvendig finansiering av kjøpet gjennom en vellykket fortrinnsrettsemisjon på om lag MNOK 5.000 og ved å utstede to obligasjonslån på til sammen MNOK 1.000. Staten, representert ved Nærings- og fiskeridepartementet, deltok i fortrinnsrettsemisjonen med statens pro rata andel og har opprettholdt sin eierandel etter emisjonen (50,001 prosent). Emisjonen ble avsluttet 22. november og ny aksjekapital ble registrert 28. november 2018. Fortrinnsrettene hadde en dekningsgrad på 99,2 prosent, hvor resterende fortrinnsretter ble fordelt pro rata på overtegning til tegnere med tegningsretter. Fortrinnsrettsemisjonen hadde 25,7 prosent overtegning. Det ble ikke tildelt emisjonsaksjer til tegnere utover tegningsrettsinnehavere.

KONGSBERG MARITIME

Resultat

Driftsinntektene ble MNOK 2.041 i 4. kvartal, som er 8,7 prosent høyere enn samme kvartal i fjor. Omsetningen i kvartalet er høyere både for leveranser inn mot nybyggingsmarkedet for tradisjonelle fartøy og for ettermarkedet. KM leverer til de fleste fartøyssegmentene, noe som gjør forretningsområdet robust.

EBITDA i kvartalet er MNOK 140 mot MNOK 228 i 4. kvartal 2017. EBITDA-marginen endte på 6,9 prosent, ned fra 12,1 prosent i 4. kvartal 2017. Marginen i kvartalet er påvirket av MNOK 85 i kostnader knyttet til den kommende integrasjonen av RRCM. Den største delen er relatert til IT, hvor det er et høyt antall systemer som må være på plass og samkjørte innen overtakelse. I tillegg har det vært lagt ned et betydelig arbeid opp mot forskjellige konkurransemyndigheter og i planleggingen av organisasjonsstruktur. EBITDA-margin justert for integrasjonskostnader er på 11,0 prosent for 4. kvartal 2018.

Marginene i KM varierer, til dels betydelig mellom kvartalene, hovedsakelig som følge av hvilke leveranseprosjekter som dominerer. Enkelte markeder er fortsatt utfordrende, men tilpasninger har gjort KM mer robust, og bedre tilpasset dagens markedsbilde.

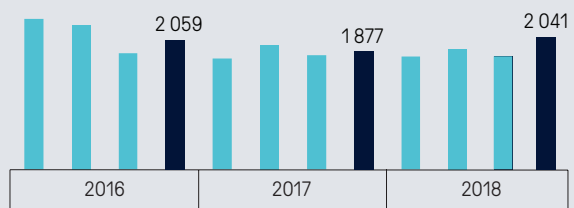
Driftsinntektene ble MNOK 7.545 i 2018, 1,6 prosent opp fra 2017. Økningen innen ettermarkedet og i Subsea-divisjonen veier opp for nedgangen fra tradisjonelle fartøysleveranser. EBITDA-marginen ble 7,9 prosent, uendret fra 2017. I 3. og 4. kvartal 2018 er det kostnadsført MNOK 110 i integrasjonskostnader knyttet til det pågående oppkjøpet. EBITDA i 2017 var påvirket av MNOK 93 i restruktureringskostnader. Justert for integrasjonskost kan KM vise til en EBITDA-margin forbedring fra 9,2 prosent i 2017 til 9,3 prosent i 2018.

NØKKELTALL

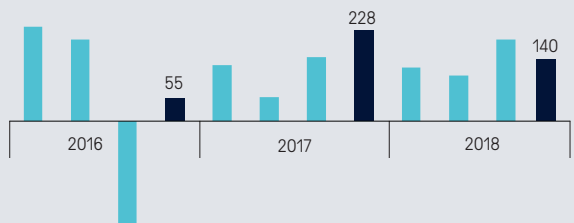
MNOK	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017
Driftsinntekter	2 041	1 877	7 545	7 429
EBITDA	140	228	594	589
EBITDA (%)	6,9	12,1	7,9	7,9
Ordreinnfang	1 853	1 693	8 884	7 336

MNOK	31.12	30.9	31.12
	2018	2018	2017
Ordrereserve	5 739	5 975	4 820
Antall ansatte	3 794	3 742	3 819

Driftsinntekter

EBITDA

Marked og ordre

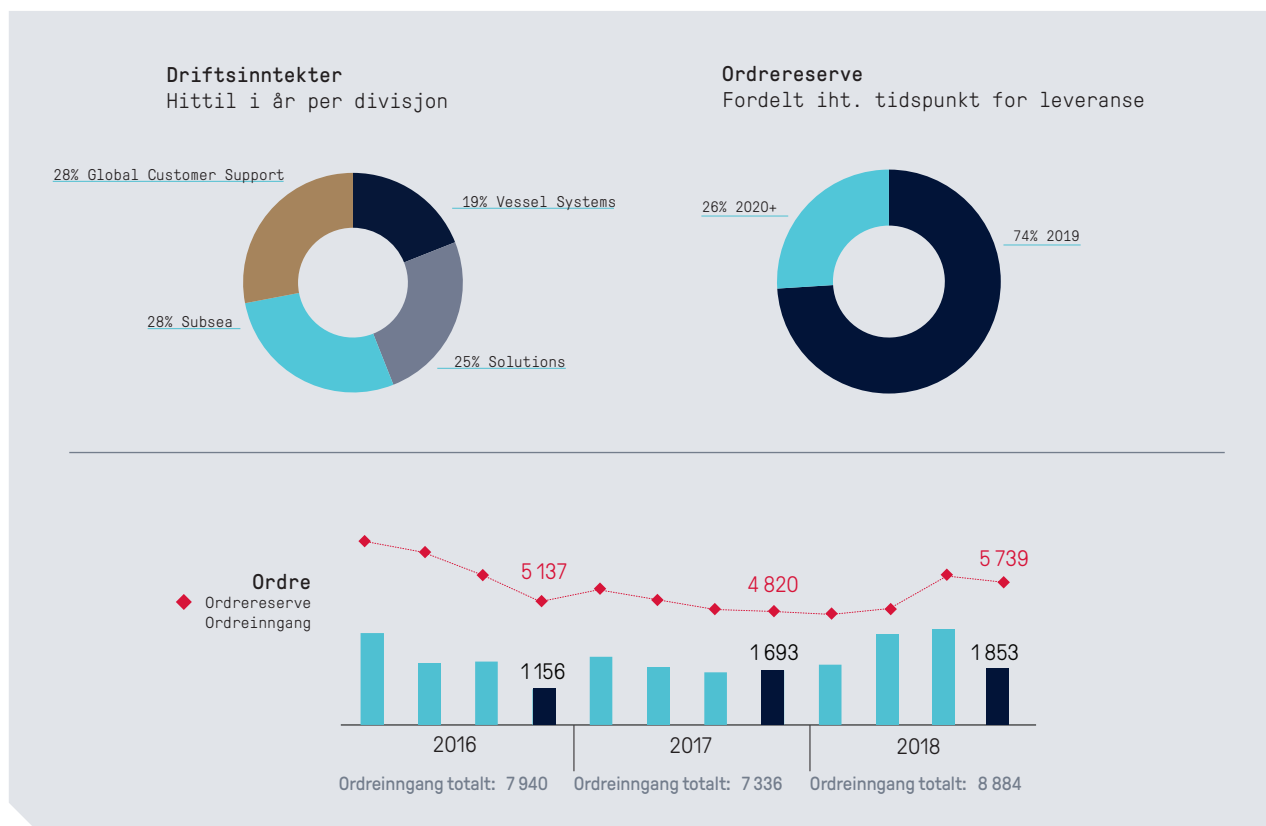
I 2018 ble ordreinngangen MNOK 8.884, tilsvarende en book/bill på 1,18, mot MNOK 7.336 i 2017. Alle divisjonene i KM har økt ordreinngang sammenliknet med fjoråret. Ordreinngangen var MNOK 1.853 i 4. kvartal, som gir en book/bill på 0,91. KM har en ordrereseve på MNOK 5.739 ved utgangen av 2018 mot MNOK 4.820 ved utgangen av fjoråret.

Subsea-divisjonen kan vise til «all-time-high» ordreinngang med samlede ordre for over MNOK 3.000 i 2018. Det har vært spesielt god ordreinngang innen hydrografi og fiskeri samt fra markedet for autonome undervannsfarkoster (AUV). Dette gjelder både for den norske og den amerikanske delen av virksomheten.

Ordreinngangen er over 30 prosent høyere i 2018 enn i 2017 for divisjonene som leverer til nybyggingsmarkedet (Vessel Systems og Solutions). I de tradisjonelle fartøysmarkedene kommer forbedringen spesielt fra tørrlast-, shuttletank- og LNG-markedet. Tradisjonell offshore som supply og drilling er fortsatt svakt, men ordreinngangen har utviklet seg positivt for både offshore produksjonsfartøy og konstruksjonsfartøyer, sammenliknet med 2017. Solutions-området, hvor KM leverer større integrerte løsninger, har også hatt bedret ordreinngang i 2018.

Global customer support har hatt høy kapasitetsutnyttelse og økende aktivitet i 2018. KMs inntekter fra ettermarkedet er ikke en del av forretningsområdets ordrereseve. KM har et godt etablert apparat som betjener blant annet over 18.000 fartøy med KM-utstyr, og ettermarkedsaktiviteten utgjør om lag en tredjedel av KMs omsetning. Konkurransesituasjonen innen tradisjonelle fartøysløsninger har vært intensiv de siste årene, som følge av generell lav kontrahering. Dette i tillegg til at større integrerte fartøysløsninger, som inkluderer store andeler tredjepartsleveranser og som generelt gir lavere bidrag, gjør at ettermarkedet er meget viktig for å sikre økt lønnsomhet i KM.

KM leverer til markeder utover det tradisjonelle offshoremarkedet, og flere av disse har vist positiv utvikling. Eksempler er fiskeri, forskning, marin robotikk og passasjerferger. Det har vært positiv utvikling knyttet til bygging av moderne lavutslipps- og energieffektive løsninger innenfor flere fartøyssegmenter. Dette skyldes blant annet nye regulatoriske krav for utslipp fra fartøyer, samt attraktive nybyggingspriser. Den gode ordreinngangen og lønnsomhetsnivået i 2018 bekrefter at KM er i stand til å tilpasse seg endrede markedsforhold. Dette har skjedd både gjennom restruktureringer og gjennom målrettede satsinger i form av utvidet leveranseomfang og konsepter mot nye markeder for KM.

KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE

Resultat

Driftsinntektene ble MNOK 1.898 i 4. kvartal, 12,8 prosent høyere enn samme kvartal i fjor. Økningen kommer hovedsakelig fra missil og luftvern hvor prosjektene til henholdsvis Malaysia og Litauen nå er i gang.

EBITDA er MNOK 371, opp fra MNOK 221 i samme kvartal i 2017. Dette har gitt en EBITDA-margin på 19,5 prosent i kvartalet sammenliknet med 13,1 prosent i samme kvartal i 2017. KDA har fortsatt god prosjektgjennomføring og oppnådd flere milepæler, i tillegg til at Aerostructures leverer et godt kvartal. I fjerde kvartal 2017 var KDA's EBITDA negativt påvirket av restruktureringskostnader på MNOK 16. Inkludert i EBITDA er MNOK 65 i resultatandel fra Patria mot MNOK 43 i 4. kvartal i 2017.

Patrias driftsinntekter er MEUR 150 i kvartalet, 5,7 prosent lavere enn samme kvartal i fjor. Aviation og Millog har noe lavere aktivitet dette kvartalet sammenliknet med fjoråret. Det er vekst i Systems-divisjonen, hovedsakelig knyttet til Hamina-kontrakten som ble signert i januar. EBITDA er MEUR 22 i 4. kvartal, mot MEUR 21 i samme kvartal i fjor. Patrias driftsinntekter endte opp 2 prosent i 2018. Totalt leverte Patria driftsinntekter på MEUR 476 i 2018 mot MEUR 468 i 2017. EBITDA ble MEUR 48 mot MEUR 55 i 2017. For nærmere detaljer rundt Patria, se note 5.

Driftsinntektene i KDA i 2018 ble MNOK 6.104, 3,6 prosent lavere enn i 2017. Det har vært lavere aktivitet på leveranse av våpenstasjoner som følge av få MCT-30 leveranser fra april og ut året. I tillegg går aktiviteten i det store luftvernprogrammet som KDA signerte med Raytheon i 2014 mot slutten. To nye luftvernprogram som ble vunnet i Litauen og Indonesia i 4. kvartal 2017, er nå i gang. Det kompenseres noe for nedgang i driftsinntekter innen luftvern. Missilområdet øker som følge av NSM-kontrakten som ble signert med Malaysia i april 2018. Aerostructures har økt aktivitet inn mot F-35 programmet. Her er KONGSBERG eksklusiv leverandør av utvalgte avanserte deler i kompositt og titan til det nye kampflyet.

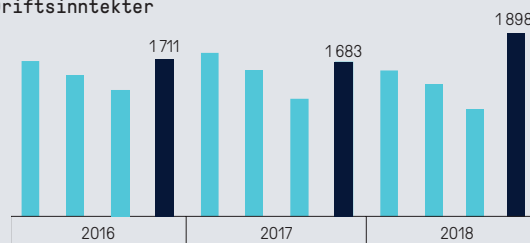
EBITDA-marginen ble 14,1 prosent i 2018 mot 9,7 prosent i 2017. EBITDA i 2017 var påvirket av MNOK 103 i restruktureringskostnader knyttet til sammenslåingen av de to tidligere forretningsområdene innen forsvar (KDS og KPS). Dette har bidratt til et lavere kostnadsnivå gjennom 2018, som planlagt. EBITDA er forbedret i 2018 til tross for en volumreduksjon på om lag 15 prosent i divisjonen Protech Systems.

NØKKELTALL

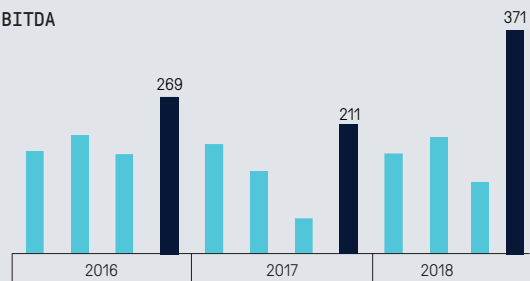
MNOK	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017
Driftsinntekter	1 898	1 683	6 104	6 333
EBITDA	371	221	863	612
EBITDA (%)	19,5	13,1	14,1	9,7
Ordreinnngang	1 770	3 168	6 885	5 376

MNOK	31.12	30.9	31.12
	2018	2018	2017
Ordresreserve	10 744	10 867	9 956
Antall ansatte	2 448	2 426	2 421

Driftsinntekter

EBITDA

Marked og ordre

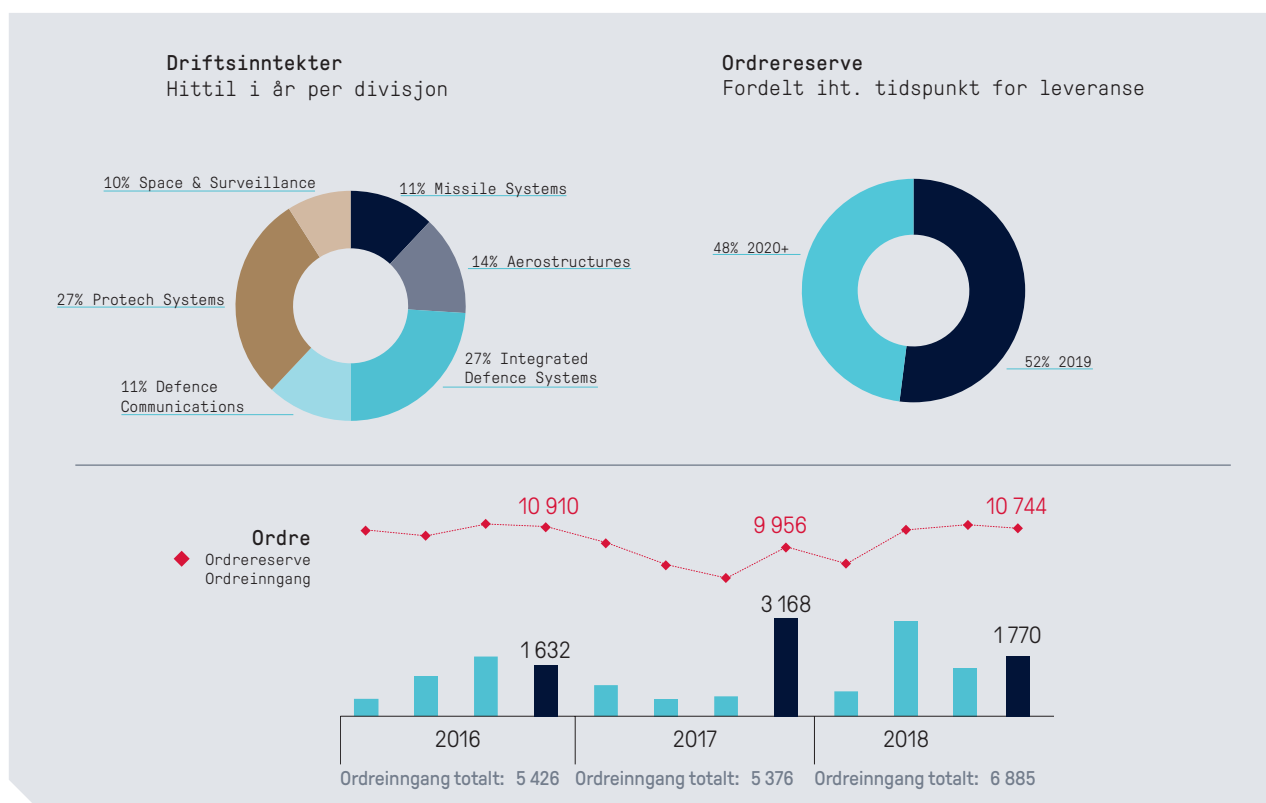
Ordreinnngangen var MNOK 1.770 mot MNOK 3.168 i 4. kvartal 2017, som gir en book/bill på 0,93. Total ordreinnngang i 2018 ble MNOK 6.885 mot MNOK 5.376 året før, tilsvarende en book/bill på 1,13. KDA har en ordresreserve på MNOK 10.774 ved utgangen 2018 sammenliknet med MNOK 9.956 ved utgangen av 2017.

KONGSBERG begynte utviklingen av et nytt, avansert sjømålsmissil, Naval Strike Missile (NSM) til det norske forsvaret i 1996. Utviklingsløpet skulle vare i over ti år. Frem til 2018 var missilet operativt i to land, Norge og Polen. Det er også valgt som nytt sjømålsmissil i ytterligere to land, Malaysia og Tyskland. I april ble det signert kontrakt for leveranser av Naval Strike Missile til Malaysia og den første kontrakten mot Tyskland ble signert i juni. I månedsskiftet mai/juni annonserte den amerikanske marinen, US Navy at NSM skal benyttes som sjømålsmissil for deres Littoral Combat Ships og fremtidige fregatter. Programmet omtales under navnet «Over The Horizon». Dette beviser at KONGSBERG i dag besitter det ypperste av kompetanse rundt avanserte sjømålsmissiler. Det markerer også begynnelsen på det som kan bli flere tiår med leveranser inn mot det største missilmarkedet i verden.

USA er et svært viktig marked for KDA. US Army valgte KONGSBERGs Protector-system som sin fjernstyrte våpenstasjon i 2007. Siden da har KONGSBERG levert over 12.500 systemer til USA gjennom CROWS-avtalen, som også har blitt benyttet for leveranser til US Navy, US Air-force og US Marine Corps. I september 2018 inngikk KDA en rammeavtale, med en verdi inntil MUSD 498, for den neste fem-års perioden av CROWS-programmet. Den første bestillingen, på MUSD 74, under rammen ble også signert i september. Rett før nyttår ble det bestilt våpenstasjoner for ytterligere MNOK 805 under den samme rammeavtalen. Dette gjør KONGSBERG til den desidert ledende aktøren på verdensbasis innen dette markedet.

KDA har en produktportefølje som er godt tilpasset fremtidige behov og forventet markedsutvikling. Det er stor internasjonal interesse både for KONGSBERGs missiler, luftvernsystemer, fjernstyrte våpenstasjoner, våpenstyringssystemer og andre kommando- /kontrollsystemer. Det er samtidig høy markedsaktivitet mot flere store programmer i blant annet Europa, USA, Asia og Australia. KONGSBERG er også Nordens største leverandør av utstyr og tjenester til romfartsindustrien. Aktiviteten i dette segmentet øker.

Forsvarsmarkedet er preget av relativt få, men store kontrakter. Svingninger i ordreinnngangen er derfor å anse som normalt. KONGSBERG venter god ordreinnngang de nærmeste årene som følge av den sterke markedsposisjonen KDA har i sine segmenter. Investeringsprosessen i forsvarsprogrammer tar ofte lang tid. Det er myndighetene i de aktuelle land som er potensielle kunder for store forsvarssystemer. De vurderer nasjonal sikkerhet og innenlands næringsutvikling som vesentlige faktorer, i tillegg til produktpris og -ytelse ved kjøp av forsvarsmateriell. Nasjonale budsjetter og politiske føringer vil derfor få en sterk innvirkning på om og når eventuell kontrakt kan inngås med KONGSBERG

KONGSBERG har etablert sterke og viktige posisjoner både innen de sivile- og forsvarsrelaterte områdene.

Innen våre sivile områder har vi, i en periode med generelt utfordrende markeder, satset betydelig både i eksisterende og nye markeder. Det er i tillegg stor internasjonal interesse for den moderne produktporteføljen fra vårt forsvarsområde. Dette gir gode utsikter for ordreinngang både på kort og lengre sikt, og et solid grunnlag for langsiktig vekst. Det må forventes svingninger i marginbildet mellom kvartalene som følge av oppnådde milepæler og hvilke prosjekter som er dominerende.

Kongsberg Maritime vil i 2019 ha sterkt fokus på slutføring, og deretter integrasjon, av det pågående oppkjøpet av RRCM. Det pågår omfattende forberedelser for å sikre at prosessen skal bli vellykket. Kongsberg Maritime leverer til hele fartøysmarkedet, både handelsflåten, offshoremarkedet og andre spesialfartøy, hvilket gjør KM mer robust. Med utstyr installert på over 18.000 fartøy, et tall som vil øke til 25.000 med RRCM, byr også ettermarkedet på betydelige muligheter for forretningsområdet. Vi forventer at nybyggingsmarkedet fortsatt blir utfordrende i 2019. Driftsinntektene er likevel forventet å øke i år sammenliknet med fjoråret, basert på ordreinngangen i 2018 og noe bedring i ettermarkedet.

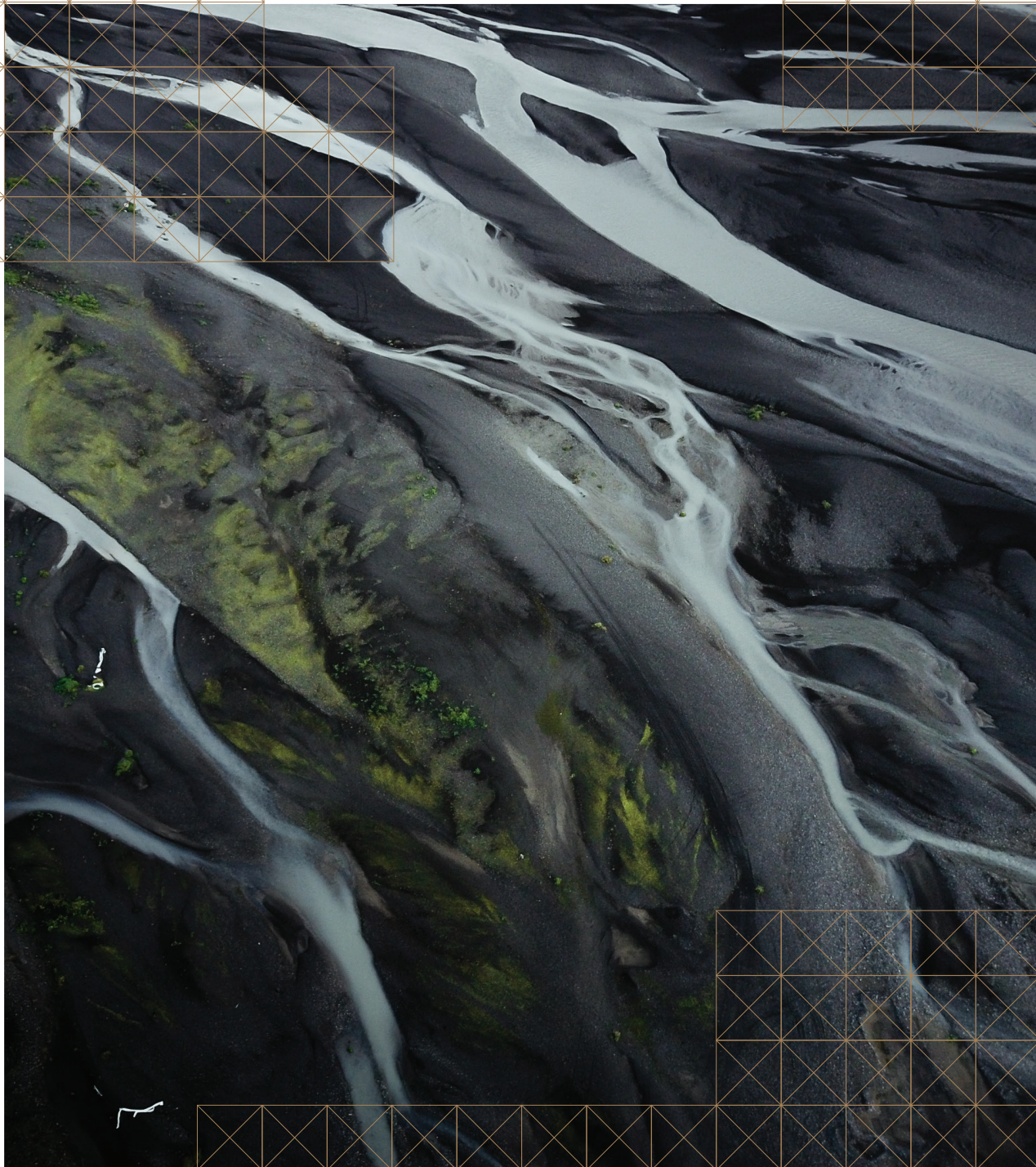
Kongsberg Defence & Aerospace er nedvalgt som foretrukket leverandør til flere programmer hvor kontrakter er forventet signert i løpet av de neste 24 månedene. Tidspunkt for kontraktsignering kan dermed påvirke driftsinntektene i året vi er inne i. Ordre som allerede er signert gir grunnlag for noe vekst i 2019 sammenliknet med 2018, uavhengig av dette.

Kongsberg Digital har investert betydelig i å etablere nye, samt styrke eksisterende posisjoner knyttet til digitalisering av kjerneområder innen blant annet olje- og gass, vind- og handelsflåtemarkedet de siste årene. Ordreinngangen var om lag 25 prosent høyere i 2018 enn i 2017. Det vil fortsatt være fokus på videreutvikling av området.

Kongsberg, 13. februar 2019

Styret i Kongsberg Gruppen ASA

TALL & NOTER

Nøkkeltall per kvartal

KONGSBERG MNOK	2018					2017					2016				
	2018	Q4	Q3	Q2	Q1	2017	Q4	Q3	Q2	Q1	2016	Q4	Q3	Q2	Q1
Driftsinntekter	14 381	4 148	3 154	3 525	3 554	14 490	3 757	3 279	3 733	3 721	15 845	3 952	3 428	4 125	4 340
EBITDA	1 394	520	347	241	286	1 279	459	274	207	339	1 217	334	(40)	515	408
EBITDA %	9,7	12,5	11,0	6,8	8,0	8,8	12,2	8,4	5,5	9,1	7,7	8,5	(1,2)	12,5	9,4
Ordreinngang	16 574	3 859	4 477	5 299	2 939	13 430	5 015	2 429	2 535	3 451	14 319	3 012	4 067	3 491	3 749
Ordreservere	17 283	17 283	17 602	16 419	14 814	15 629	15 629	14 298	15 308	16 672	16 914	16 914	17 858	18 069	18 718
EBIT	945	406	240	124	175	772	299	162	91	220	692	188	(162)	383	283
EBIT %	6,6	9,8	7,6	3,5	4,9	5,3	8,0	4,9	2,4	5,9	4,4	4,8	(4,7)	9,3	6,5

KONGSBERG MARITIME MNOK	2018					2017					2016				
	2018	Q4	Q3	Q2	Q1	2017	Q4	Q3	Q2	Q1	2016	Q4	Q3	Q2	Q1
Driftsinntekter	7 545	2 041	1 798	1 910	1 796	7 429	1 877	1 815	1 969	1 768	8 597	2 059	1 849	2 294	2 395
EBITDA	594	140	205	115	134	589	228	161	60	140	226	55	(272)	206	237
EBITDA %	7,9	6,9	11,4	6,0	7,5	7,9	12,1	8,9	3,0	7,9	2,6	2,7	(14,7)	9,0	9,9
Ordreinngang	8 884	1 853	3 024	2 107	1 900	7 336	1 693	1 670	1 813	2 160	7 940	1 156	1 957	1 943	2 884
Ordreservere	5 739	5 739	5 975	4 919	4 740	4 820	4 820	4 908	5 197	5 519	5 137	5 137	5 952	6 666	7 002
EBIT	453	106	176	78	93	368	146	117	13	92	18	(1)	(319)	154	184
EBIT %	6,0	5,2	9,8	4,1	5,2	5,0	7,8	6,4	0,7	5,2	0,2	(0,0)	(17,3)	6,7	7,7

KONGSBERG DEFENCE & AEROSPACE MNOK	2018					2017					2016				
	2018	Q4	Q3	Q2	Q1	2017	Q4	Q3	Q2	Q1	2016	Q4	Q3	Q2	Q1
Driftsinntekter	6 104	1 898	1 180	1 441	1 585	6 333	1 683	1 281	1 591	1 778	6 316	1 711	1 379	1 534	1 692
EBITDA	863	371	120	200	172	612	221	61	142	188	820	269	171	204	176
EBITDA %	14,1	19,5	10,2	13,9	10,9	9,7	13,1	4,8	8,9	10,6	13,0	15,7	12,4	13,3	10,4
Ordreinngang	6 885	1 770	1 272	3 045	798	5 376	3 168	648	559	1 001	5 426	1 632	1 932	1 276	586
Ordreservere	10 744	10 744	10 867	10 772	9 170	9 956	9 956	8 476	9 115	10 150	10 910	10 910	11 055	10 491	10 756
EBIT	621	309	58	137	117	409	165	13	93	138	626	220	122	154	130
EBIT %	10,2	16,3	4,9	9,5	7,4	6,5	9,8	1,0	5,8	7,8	9,9	12,9	8,8	10,0	7,7

Fra 1. kvartal 2018 fordeles ikke lenger resultater fra interne leieinntekter i eiendomsvirksomheten tilbake til forretningsområdene. Historiske tall er omarbeidet i denne rapporten.

Sammendratt resultatregnskap

MNOK	Note	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
		2018	2017	2018	2017
Driftsinntekter	4	4 148	3 757	14 381	14 490
Driftskostnader	7,11	(3 719)	(3 371)	(13 168)	(13 398)
Resultatandel felleskontrollerte ordninger og tilknyttede selskaper	5	91	73	181	187
EBITDA	4,13	520	459	1 394	1 279
Avskrivninger eiendom, anlegg og utstyr		(87)	(90)	(350)	(353)
Nedskrivninger eiendom, anlegg og utstyr		(6)	(40)	(6)	(40)
EBITA	4,13	427	329	1 038	886
Amortisering immatrielle eiendeler		(21)	(30)	(93)	(114)
EBIT	13	406	299	945	772
Netto finansposter	6	(15)	(33)	(101)	(118)
Resultat før skatt		391	266	844	654
Skattekostnad	10	(47)	4	(140)	(95)
Resultat etter skatt		344	270	704	559
Henførbart til:					
Aksjonærene i morselskapet		340	265	701	554
Ikke-kontrollerende interesser		4	5	3	5
Resultat pr. aksje / Resultat pr. aksje, utvannet, NOK		2,39	2,21	5,58	4,62
Gjennomsnittlig utestående aksjer (millioner)	12	142	120	126	120

Sammendratt oppstilling over totalresultatet for perioden

MNOK	Note	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
		2018	2017	2018	2017
Resultat etter skatt		344	270	704	559
Totalresultat for perioden:					
<i>Poster som vil bli reklassifisert over resultatet i etterfølgende perioder:</i>					
Endring i virkelig verdi finansielle instrumenter					
-Kontantstrømsikringer (valutaterminer og rentebytteavtaler)	6	30	52	65	509
Skatteeffekt kontantstrømsikringer (valutaterminer og rentebytteavtaler)		(8)	(14)	(16)	(124)
Omregningsdifferanser og sikring av nettoinvestering, valuta		212	200	70	211
Sum poster som vil bli reklassifisert over resultatet i etterfølgende perioder		234	238	119	596
<i>Poster som ikke vil bli reklassifisert over resultatet:</i>					
Estimatavvik pensjoner		54	(76)	54	(76)
Skatt på poster som forblir på egenkapitalen		-	-	(12)	18
Sum poster som ikke vil bli reklassifisert over resultatet		54	(76)	42	(58)
Totalresultat for perioden		632	432	865	1 097

Sammendratt oppstilling over finansiell stilling

		31.12 2018	30.9 2018	31.12* 2017
MNOK	Note			
Eiendom, anlegg og utstyr		2 531	2 525	2 658
Immaterielle eiendeler	7	2 889	2 849	2 803
Andeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper	5	3 400	3 207	3 358
Andre langsiktige eiendeler		188	195	204
Sum anleggsmidler		9 008	8 776	9 023
Varelager	1,2	2 174	2 180	1 873
Kundefordringer	1,2	2 802	2 745	2 755
Kundekontrakter, eiendel	1,2	2 994	2 979	3 498
Andre omløpsmidler	1,2	642	533	571
Betalingsmidler		10 038	2 990	2 956
Sum omløpsmidler		18 650	11 427	11 653
Sum eiendeler		27 658	20 203	20 676
Innskutt egenkapital	12	5 933	982	982
Opptjent egenkapital		6 748	6 239	6 473
Virkelig verdi finansielle instrumenter		(75)	(97)	(124)
Ikke-kontrollerende interesser		20	40	34
Sum egenkapital		12 626	7 164	7 365
Langsiktige rentebærende lån	6	4 020	3 019	3 340
Andre langsiktige forpliktelser og avsetninger	3	1 970	2 026	2 080
Sum langsiktige forpliktelser og avsetninger		5 990	5 045	5 420
Kundekontrakter, gjeld	1,2	5 157	4 519	4 128
Kortsiktige rentebærende lån	6	312	307	-
Andre kortsiktige forpliktelser og avsetninger	1,2	3 573	3 168	3 763
Sum kortsiktige forpliktelser og avsetninger		9 042	7 994	7 891
Sum egenkapital, forpliktelser og avsetninger		27 658	20 203	20 676
Egenkapitalandel (%)		45,7	35,5	35,6
Netto rentebærende gjeld	13	(5 706)	336	384

* I forbindelse med implementering av IFRS 15 fra 1.1.2018 er enkelte linjer i oppstilling over finansiell stilling per 31.12.2017 omarbeidet. Se note 2 "Nye standarder tatt i bruk fra og med 1.1.2018" for mer informasjon.

Sammendratt oppstilling over endring i egenkapital

		31.12 2018	30.9 2018	31.12 2017
MNOK	Note			
Egenkapital IB		7 365	7 365	6 725
Totalresultat akkumulert		865	245	1 097
Utbytte		(450)	(450)	(450)
Egne aksjer		(3)	(3)	(2)
Kapitalutvidelse	12	4 951	-	-
Utbytte ikke-kontrollerende interesser		(5)	(5)	(3)
Endring ikke-kontrollerende interesser		(97)	12	(2)
Egenkapital UB		12 626	7 164	7 365

Sammendratt kontantstrømoppstilling

MNOK	Note	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
		2018	2017	2018	2017
EBITDA		520	429	1 394	1 279
Endring i netto omløpsmidler og andre driftsrelaterte poster		804	1 290	795	1 620
Netto kontantstrøm fra driftsaktiviteter		1 324	1 749	2 189	2 899
Kjøp/salg av eiendom, anlegg og utstyr		(58)	(105)	(211)	(328)
Netto betaling kjøp/salg av datterselskaper, felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper		(20)	-	(30)	-
Netto betaling kjøp/salg av aksjer		-	(5)	-	(11)
Andre investeringsaktiviteter inkludert aktivert egenutvikling av immaterielle eiendeler		(45)	(41)	(141)	(189)
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		(123)	(151)	(382)	(528)
Netto endring rentebærende lån		1 004	(287)	996	(740)
Kapitalforhøyelse (netto)		4 937	-	4 937	-
Betalte renter		(36)	(28)	(100)	(110)
Netto utbetaling ved kjøp/salg av egne aksjer		-	-	(20)	(18)
Transaksjoner med ikke-kontrollerende interesser		(110)	(3)	(115)	(3)
Utbytte betalt til aksjonærene i morselskapet		-	-	(450)	(450)
- herav utbytte egne aksjer		-	-	2	2
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		5 795	(318)	5 250	(1 319)
Effekt av valutakursendringer på betalingsmidler		52	37	25	16
Netto endring betalingsmidler		7 048	1 317	7 082	1 068
Betalingsmidler IB		2 990	1 639	2 956	1 888
Betalingsmidler UB		10 038	2 956	10 038	2 956

Note 1 | Generell informasjon og prinsipper

Generell informasjon

Konsernregnskapet for 4. kvartal (delårsregnskapet) omfatter Kongsberg Gruppen ASA, dets datterselskaper og andeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskap som er inntatt etter egenkapitalmetoden.

Prinsipper

Delårsregnskapet er utarbeidet i samsvar med IAS 34 (Delårsrapportering), børsforskriftene og i henhold til tilleggskravene som fremkommer i Verdipapirhandeloven. Delårsregnskapet omfatter ikke all informasjon som kreves i et fullstendig årsregnskap, og bør leses i sammenheng med konsernregnskapet for 2017. Konsernregnskapet for 2017 ble utarbeidet i samsvar med regnskapslovens regler og internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er fastsatt av EU.

Konsernregnskapet for 2017 er tilgjengelig på www.kongsberg.com.

Nye standarder tatt i bruk i 2018 er omtalt i denne rapportens note 2, mens «IFRS 16 Leieavtaler» som implementeres 1.1.2019 omtales i tekst nedenfor.

«IFRS 16 Leieavtaler» implementeres med virkning fra 1.1.2019

IFRS 16 fastsetter prinsipper for bokføring av leieavtaler. Standarden innebærer at leietaker innregner verdien av vesentlige leiekontrakter med varighet lengre enn 12 måneder som eiendel og gjeld og at eiendelen avskrives over leieperioden og at leiebeløpet reklassifiseres til betaling av gjeld og renter etter annuitetsmetoden. KONGSBERG har betydelig innleie av eiendom og bygg samt et mindre omfang av leie av produksjonsutstyr og kjøretøy som etter IAS 17 er klassifisert som operasjonelle leieavtaler. Disse leieavtalene vil i stor utstrekning bli bokført i balansen og tilhørende leiekostnader vil bli reflektert som avskrivninger og rentekostnader. KONGSBERG vil anvende den modifiserte retrospektive metoden for overgangen til IFRS 16, som innebærer at sammenligningstallene for 2018 ikke omarbeides og at den totale resultateffekten av avskrivninger og rentekostnader vil overstige leiebeløpene de første årene av gjenværende leieperiode.

Hensyntatt leieforpliktelser per 1.1.2019 forventer KONGSBERG følgende regnskapsmessige effekter:

- Økte langsiktige eiendeler og totale eiendeler i oppstilling over finansiell stilling med ca. MNOK 1.600 på implementeringstidspunktet 1.1.2019.
- Økte finansielle forpliktelser og totale forpliktelser i oppstilling over finansiell stilling med ca. MNOK 1.600 på implementeringstidspunktet 1.1.2019.
- Reduserte årlige andre driftskostnader (innleiekostnader) for 2019 med ca. MNOK 300.
- Årlige avskrivninger øker i 2019 med ca. MNOK 260.
- Årlige rentekostnader øker i 2019 med ca. MNOK 100.
- Økt årlig EBITDA i 2019 med ca. MNOK 300.
- Redusert årlig resultat før skatt i 2019 med ca. MNOK -60.

Delårsregnskapet er ikke revidert.

Note 2 | Nye standarder tatt i bruk fra og med 1.1.2018

KONGSBERG har implementert to nye regnskapsstandarder med virkning fra 1.1.2018; *IFRS 9 Finansielle Instrumenter* og *IFRS 15 Inntekt fra Kundekontrakter*. Disse regnskapsstandardene er lagt til grunn ved utarbeidelse av delårsregnskapet fra og med 1.kvartal 2018. Implementeringen av de nye standardene har ikke hatt vesentlig effekt på resultatregnskapet eller egenkapitalen for 2017.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser, samt sikringsbokføring. Standarden erstatter IAS 39. Implementeringen av IFRS 9 har ikke medført vesentlige endringer i forhold til hvordan konsernet tidligere har rapportert etter IAS 39.

IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter

Etter IFRS 15 skal inntekt regnskapsføres når kunden oppnår kontroll over en vare eller tjeneste, og introduserer en fem stegs modell for å vurdere tidfesting av inntekten. Dette inkluderer blant annet vurdering av om kontrakter skal deles i flere leveranseforpliktelser, allokering av pris til leveranseforpliktelsene og om inntekt skal regnskapsføres under produksjonen av leveranseforpliktelsen eller ved levering. Standarden erstatter IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. KONGSBERG har gjort omfattende vurderinger av kontrakter med kunder for hvordan standarden påvirker konsernregnskapet og har konkludert med følgende:

- Konsernet brukte i stor utstrekning løpende avregning som metode for inntektsføring av kundekontrakter etter IAS 11, og i all hovedsak brukes påløpte kostnader målt mot forventet totalkostnad som fremdriftsmål. KONGSBERG har opprettholdt denne praksisen ved gjennomført implementering av IFRS 15 per 1.1.2018.
- Kundekontrakter som gjelder levering av flere tilnærmet like enheter (serieleveranse) skal etter IFRS 15 vurderes som én leveranseforpliktelse. Konsernet har enkelte slike kundekontrakter som i 2017 ble vurdert som separate leveranser og inntektsført ved levering etter IAS 18. Endringen har ingen vesentlig betydning for kontrakter levert i 2017, men vil kunne påvirke inntektsføring av kundekontrakter med serieleveranser i fremtiden.
- IFRS 15 inneholder flere detaljbestemmelser enn IAS 11 og IAS 18. Dette gjelder blant annet innregning av variable vederlag, anbudskostnader, «waste cost», finansieringselementer i kontrakter og kostnader for å oppfylle kontrakter. Disse bestemmelsene påvirker KONGSBERG i liten grad.
- Standarden inneholder nye krav til noteopplysninger som vil bli implementert i årsregnskapet for 2018.

I forbindelse med implementeringen av IFRS 15 har vi også foretatt en gjennomgang av praktisering av prinsipper i segmentene. Vi har vurdert våre definisjoner av de enkelte regnskapslinjene i arbeidskapitalen (se definisjon i note 13), og har gjort reklassifiseringer som har påvirket «Varelager», «Kundefordringer», «Kundekontrakter, eiendel», «Andre omløpsmidler», «Kundekontrakter, gjeld» og «Andre kortsiktige forpliktelser og avsetninger», men ikke arbeidskapitalen totalt sett. Effekten av endringene er vist nedenfor.

Effekter på balansen 31.12.2017

	RAPPORTERT	ENDRING	OMARBEIDET	KOMMENTAR
	31.12.2017	Økning/ (reduksjon)	31.12.2017	
Varelager	3 961	(2 088)	1 873	a)
Kundefordringer	2 117	638	2 755	b)
Kundekontrakter, eiendel	2 018	1 480	3 498	c)
Andre omløpsmidler	768	(197)	571	d)
Sum reduksjon eiendeler		(167)		
Kundekontrakter, gjeld	3 388	740	4 128	e)
Andre kortsiktige forpliktelser og avsetninger	4 670	(907)	3 763	f)
Sum reduksjon gjeld		(167)		

a) Varelager

KONGSBERG har frem til 1.1.2018 klassifisert varer som er kjøpt inn til spesifikke kundekontrakter samt deler av prosjekter under utførelse som varelager. I forbindelse med implementeringen av IFRS 15 er denne delen av varelageret reklassifisert til «*Kundekontrakter, eiendel*» og «*Kundekontrakter, forpliktelse*».

Fra og med 1.1.2018 er KONGSBERGs definisjon på varelager: «Beholdninger av råvarer, varer i arbeid og ferdigvarer som ikke er knyttet til spesifikke kundekontrakter.»

b) Kundefordringer

Kundefordringer knyttet til langsiktige tilvirkningskontrakter har frem til 1.1.2018 blitt bokført netto mot bokførte forskudd innenfor samme kontrakt. Fra og med 1.1.2018 er kundefordringer rapportert til verdien av fakturerte utestående beløp nedjustert for avsetninger til tap. Ved omarbeiding av sammenligningstallene er reklassifisering gjennomført med motpost «*Kundekontrakter, forpliktelse*».

c) Kundekontrakter, eiendel

KONGSBERG har på denne linjen samlet alle eiendelsposter tilknyttet kundekontrakter med unntak av kundefordringer. Dette innebærer opptjent ikke fakturert inntekt, forskudd til underleverandører, varer innkjøpt eller allokert til inngåtte kundekontrakter, men som ikke er bearbeidet og ikke har skapt fremdrift i prosjektet, og varer i arbeid på prosjekter som inntektsføres ved levering. Ved rapportering frem til 1.1.2018 ble balanselementer tilknyttet langsiktige tilvirkningskontrakter rapportert på egen linje som «*Anleggskontrakter under utførelse, eiendel*», mens eiendeler tilknyttet salg som ble inntektsført ved levering ble klassifisert som «Varelager» og «Andre kortsiktige fordringer».

d) Andre omløpsmidler

Forskudd til leverandører i forbindelse med kundekontrakter og periodisering av inntekt i forbindelse med kundekontrakter er reklassifisert til balanselinjen «*Kundekontrakter, eiendel*» ved omarbeiding av sammenligningstallene for 2017.

e) Kundekontrakter, forpliktelse

Alle gjeldsposter tilknyttet kundekontrakter er samlet på denne linjen med unntak av leverandørgjeld. På samme måte som på eiendelssiden presenteres balansepostene for kundekontrakter som inntektsføres etter framdrift sammen med de som inntektsføres ved levering. Inntekts- og kostnadsperiodiseringer tilknyttet kundekontrakter som inntektsføres ved leveranse er ved omarbeiding av sammenligningstallene for 2017 reklassifisert fra «Annen kortsiktig gjeld».

f) Annen kortsiktig gjeld

Se forklaring på reklassifisering under punkt e) ovenfor.

Note 3 | Estimer

Utarbeidelse av delårsregnskapet innebærer bruk av vurderinger, estimer og forutsetninger som påvirker anvendelsen av regnskapsprinsipper og regnskapsførte beløp på eiendeler og forpliktelser, inntekter og kostnader. Faktiske resultater kan avvike fra disse estimatene. De vesentligste vurderingene ved anvendelse av konsernets regnskapsprinsipper og de viktigste kildene til usikkerhet, er de samme som ved utarbeidelsen av konsernregnskapet for 2017.

Note 4 | Segmentinformasjon

	DRIFTSINTEKTER				EBITDA				EBIT			
	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12		1.10 - 31.12.		1.1 - 31.12		1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
MNOK												
KM	2 041	1 877	7 545	7 429	140	228	594	589	106	146	453	368
KDA	1 898	1 683	6 104	6 333	371	221	863	612	309	165	621	409
Øvrig	209	197	732	728	9	10	(63)	78	(9)	(12)	(129)	(5)
KONSERN	4 148	3 757	14 381	14 490	520	459	1 394	1 279	406	299	945	772

Øvrig virksomhet består av Kongsberg Digital (KDI), eiendomsvirksomhet, konsernfunksjoner og eliminerings mellom forretningsområdene. Fra 1. kvartal 2018 fordeles ikke lenger resultater fra interne leieinntekter i eiendomsvirksomheten tilbake til forretningsområdene. Historiske tall er omarbeidet i denne rapporten.

Note 5 | Andeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper

Spesifikasjon av bevegelse på balansenlinjen "Andeler i felleskontrollert virksomhet og tilknyttede selskaper" 1.1. - 31.12.:

MNOK	Andel	Netto eiendel 1.1.18	Netto tilgang(+)/ avgang(-) i perioden	Mottatt utbytte i perioden	Resultatandel i perioden ¹⁾	Andre poster og utvidet resultat i perioden	Bokført andel 31.12.18
Patria Oyj	49,9 %	2 806	-	(81)	80	2	2 807
Kongsberg Satellite Services AS	50,0 %	388	-	(55)	104	-	437
Øvrige	-	164	17	(22)	(3)	-	156
Sum		3 358	17	(158)	181	2	3 400

¹⁾ Resultatandel er inntatt etter skattekostnad og amortisering av merverdier.

Bro mellom EBITDA og KONGSBERGs andel av Patria sitt resultat etter skatt:

Millioner	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018		2018		2017	
	EUR	NOK	EUR	NOK	EUR	NOK
EBITDA	22	-	49	-	55	-
Finansposter, skatt, avskrivning og amortisering	(5)	-	(19)	-	(25)	-
Resultat etter skatt	17	-	30	-	30	-
KONGSBERGs andel (49,9 %) ¹⁾	-	76	-	122	-	121
Amortisering av merverdier etter skatt	-	(11)	-	(42)	-	(46)
Resultatandel innregnet i KDA	-	65	-	80	-	75

¹⁾ Andel av Patrias resultat etter skatt og justering for minoritetsinteresser.

Note 6 | Finansielle instrumenter

Lån og lånerammer

Konsernet utstedte 21. november 2018 to nye obligasjonslån i forbindelse med finansiering av oppkjøpet av RRCM. Begge obligasjonene (KOG12 og KOG13) har flytende rente og løpetiden er på henholdsvis 3 år og 5,5 år. Obligasjonslånet KOG07 pålydende MNOK 250, samt tilknyttede rentebytteavtaler ble fra og med tredje kvartal reklassifisert fra langsiktig gjeld til kortsiktig gjeld. Lånet har en fast rente på 4,8 prosent og forfaller 11.09.2019. Konsernet reklassifiserte også i tredje kvartal andre rentebærende lån pålydende MNOK 53 til kortsiktig gjeld.

Rentebærende lån:

MNOK	Forfall	Nominell rente	31.12.2018	31.12.2017
			Verdi ¹⁾	Verdi ¹⁾
Langsiktige lån:				
Obligasjonslån KOG07 - fast rente ³⁾	11.9.19	4,80 %	-	250
Obligasjonslån KOG08 - flytende rente	2.6.21	2,45 %	1 000	1 000
Obligasjonslån KOG09 - fast rente	2.6.26	3,20 %	1 000	1 000
Obligasjonslån KOG10 - flytende rente	5.3.20	2,12 %	550	550
Obligasjonslån KOG11 - fast rente	5.12.23	2,90 %	450	450
Obligasjonslån KOG12 - flytende rente	6.12.21	2,13 %	500	-
Obligasjonslån KOG13 - flytende rente	6.6.24	2,45 %	500	-
Andre langsiktige lån ²⁾			20	80
Rentebytteavtaler ³⁾			-	10
Sum langsiktige lån			4 020	3 340
Kortsiktige lån:				
Obligasjonslån KOG07 - fast rente ³⁾	11.9.19	4,80 %	250	-
Andre kortsiktige lån og rentebytteavtaler			62	307
Sum kortsiktige lån			312	307
Sum rentebærende lån			4 332	3 647
Syndikert lånefasilitet (ubenyttet låneramme)	15.3.22		2 300	2 300
Kassekreditt (ubenyttet)			500	500

¹⁾ Verdi er lik nominell verdi. For langsiktige lån er balanseført verdi lik nominell verdi.

²⁾ "Andre langsiktige lån" er mindre låneopptak i enkelte av konsernets datterselskaper i lokale banker.

³⁾ Obligasjonslån KOG07, pålydende MNOK 250 med forfall 11.09.2019 samt tilknyttede rentebytteavtaler (verdi MNOK 4) er reklassifisert til kortsiktig gjeld fra og med 30.09.2018.

Valutaterminer og rentebytteavtaler

Virkelig verdi på beholdninger klassifisert som kontantstrømsikringer er økt med MNOK 65²⁾ før skatt i perioden 1.1. - 31.12.2018. Herav utgjør endring i virkelig verdi av urealiserte valutaterminer en økning på MNOK 41 i samme periode. Spotkursene ved kvartalsslutt var USD/NOK 8,64 og EUR/NOK 9,90.

Valutaterminer klassifisert som kontantstrømsikringer:

MNOK (før skatt)	Forfaller i 2019		Forfaller i 2020 eller senere		Totalt		
	Verdi basert på avtalte kurser	Virkelig verdi pr 31.12.18 ¹⁾	Verdi basert på avtalte kurser	Virkelig verdi pr 31.12.18 ¹⁾	Verdi basert på avtalte kurser	Endring i virkelig verdi fra 31.12.17	Virkelig verdi pr 31.12.18 ¹⁾
EUR		1. kvartal (Q1)		1. kvartal (Q1)		2007	1. kvartal (Q1)
USD	1 879	(10)	117	(8)	1 996	(28)	(18)
Øvrige ²⁾	(5 467)	77	-	-	(5 467)	56	77
Sum	(4 181)	75	117	(8)	(4 064)	41	67
Rullerte valutaterminer	-	(46)	-	(30)	-	46	(76)
Totalt	(4 181)	30	117	(39)	(4 064)	87²⁾	(9)

¹⁾ Virkelig verdi er forskjellen mellom spotkurs 31.12.2018 og kurs på avtalte valutaterminer.

²⁾ Differansen mellom disse to tallene, MNOK 22, skyldes endring i virkelig verdi på basisswaper og rentebytteavtaler.

³⁾ Kjøpet av Rolls-Royce Commercial Marine (MGBP 500) er sikret gjennom en "Deal Contingency Forward" (betinget valutasikring uten risiko for KONGSBERG).

Note 7 | Egenfinansiert utvikling

Egenfinansiert produktvedlikehold, forskning og utvikling ført over resultatet i perioden:

MNOK	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017
Produktvedlikehold	86	65	280	272
Forskning- og utviklingskostnader	175	187	665	663
Totalt	261	252	945	935

Egenfinansiert utvikling ført på balansen i perioden:

MNOK	1.10 - 31.12		1.1 - 31.12	
	2018	2017	2018	2017
Tilgang egenfinansiert utvikling	43	42	130	187

De største balanseførte prosjektene er knyttet til utvikling av digital plattform (Kognifai), Joint Strike Missile (JSM), medium kaliber våpenstasjon (MCT), nye integrerte fartøysløsninger og fjernstyrte kontrolltårn for flyplasser.

Note 8 | Nærstående parter

Styret er ikke kjent med at det i 4. kvartal i tilknytning til nærstående parter har vært endringer eller transaksjoner som på vesentlig måte påvirker konsernets finansielle stilling eller resultatet for perioden.

Note 9 | Sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer

Konsernets behandling av ulike risikoer er beskrevet i årsrapporten for 2017. Det er i løpet av kvartalet ikke avdekket nye vesentlige risiko- og usikkerhetsfaktorer.

Note 10 | Skattekostnad

Effektiv skattesats per 4. kvartal er beregnet til 16,6 prosent. Den effektive skattesatsen er påvirket av kildeskatt på utbytte fra utenlandske datterselskap, justering tidligere år og at resultatandeler fra tilknyttede selskaper er innregnet etter skatt. I tillegg vil den vedtatte endringen i skattesats fra 23 prosent til 22 prosent fra 2019 medføre en reduksjon i årets skattekostnad på MNOK 60.

Note 11 | Oppkjøp

Rolls-Royce Commercial Marine

6. juli 2018 inngikk KONGSBERG en avtale om kjøp av Rolls-Royce Commercial Marine (RRCM) fra Rolls-Royce Plc. Partene er enige om en verdi av RRCM på MGBP 500. Den endelige kjøpesummen vil være avhengig av RRCMs kontantbeholdning, gjeld og arbeidskapital på gjennomføringstidspunktet for transaksjonen. Se side 9 for ytterligere informasjon.

Aerospace Industrial Maintenance Norway AS

13. desember 2018 annonserte KONGSBERG en avtale med Forsvarsdepartementet om kjøp av Aerospace Industrial Maintenance Norway AS (AIM). Partene er enige om en enterprise value på MNOK 151, på kontant og gjeldsfri basis, og med normalisert arbeidskapital. Den avtalte verdien reflekterer blant annet en forpliktelse for AIM til å investere rundt MNOK 540 i nytt motordepot for F-35 på Rygge over de neste 2-3 årene. Kjøpet forutsetter blant annet godkjenning av relevante myndigheter og transaksjonen forventes gjennomført i løpet av første halvår 2019. Se side 9 for ytterligere informasjon.

Note 12 | Fortrinnsrettsemisjon

Bokført egenkapital er i løpet av 2018 økt med MNOK 5.261, hvor MNOK 4.951 er hentet inn gjennom fortrinnsrettsemisjonen i november 2018 (netto etter emisjonskostnader). Emisjonen ble fullført 28. november 2018.

Antall aksjer er gjennom emisjonen økt fra 120 000 000 til 179 099 065 aksjer. Ved beregning av resultat per aksje er gjennomsnittlig utestående aksjer lagt til grunn for kvartalet og for året som helhet.

Note 13 | Definisjoner

KONGSBERG benytter begreper i konsernregnskapet som ikke er forankret i regnskapsstandarder etter IFRS. Nedenfor følger våre definisjoner og forklaringer til disse begrepene.

EBITDA/EBITA/EBIT anses av KONGSBERG å være normale begreper i regnskapssammenheng, men som IFRS ikke behandler i sine regnskapsstandarder. EBITDA er en forkortelse for «Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation» (resultat før finansposter, skatt, avskrivning og amortisering). KONGSBERG benytter EBITDA i resultatregnskapet som summeringslinje for andre regnskapslinjer. Disse regnskapslinjene er definert i våre regnskapsprinsipper, som er en del av årsregnskapet for 2017. Tilsvarende gjelder for EBITA og EBIT.

Netto rentebærende gjeld er nettobeløpet av regnskapslinjene «Betalingsmidler», «Langsiktige rentebærende lån» og «Kortsiktige rentebærende lån».

Restruktureringskostnader defineres av KONGSBERG som lønn og arbeidsgiveravgift ved avslutning av ansettelsesforhold (som etterlønn og gavepensjon) i forbindelse med nedbemanning. I tillegg kommer husleie og relaterte kostnader eller eventuelle engangsbetalinger ved avslutning av leieavtaler før leieavtalens utløp for arealer som fraflyttes, og enkelte andre kostnader relatert til restruktureringsprosessene.

Return on Average Capital Employed (ROACE) defineres som 12 måneders rullerende EBIT dividert på 12 måneders gjennomsnitt av bokført egenkapital og netto rentebærende gjeld.

Arbeidskapital defineres som omløpsmidler fratrukket betalingsmidler, ikke-rentebærende kortsiktig gjeld (unntatt betalbar skatt) og finansielle instrumenter bokført til virkelig verdi.

Book/bill er ordreinngang dividert på driftsinntekter.

RRCM er Rolls-Royce Commercial Marine

AIM er Aerospace Industrial Maintenance Norway AS

KONGSBERG

